

ORGELS IN GROOT OOSTENDE - HET ORGEL IN DE
SINT-ANNAKERK TE STENE-DORP

door Norbert HOSTYN

Even terloops... voor 15 jaar leek Stene-Dorp een "verloren" dorp, klaar om opgeslorpt te worden in de groei van de stad, klaar om haar eigenheid te verliezen. 15 jaar verder, anno 1990 een bloeiend entiteit binnen Oostende, waar het tijdens de weekends in de vele gelegenheden stampvol zit : Oostende heeft Stene herontdekt, geherwaardeerd ! Het kan verkeren !

* * *

Over de kerk van Stene-Dorp - het stond een tijdlang "bon-ton" om hier te trouwen - bestaat er een handig brochuurkje waarvan in voetnota de referentie (1).

Over het orgel nu, schreef Robert DE BEAUCOURT de NOORTVELDE (2) reeds in 1908 (3) :

"Het oksaal en het orgel. Dit speeltuig bestaat uit twee delen, te weten, een groot spel met registers geplaatst in eene orgelkas van wagenschot en een positief of klein spel, bestaande uit acht registers, een weinig lager en meer voorwaarts geplaatst in een kleinere kas van gelijk hout. De orgelist, in 't spelen, zit tussen beide kassen, met de rug naar het hoogaltaar. Het orgel werd over eenige jaren hersteld"...

Een summiere tekst dus, die we gelukkig met andere bronnen kunnen aanvullen, ondermeer met wat verscheen in de reeds meerdere malen vermelde inventaris van FAUCONNIER en ROOSE (3).

* * *

ORGEL

Auteur oorspronkelijk instrument : Ch. L. VAN HOUTTE/Waregem.

Bouwjaar : 1846 (geschonken door een lid van de familie MERGHELYNCK, kasteelheer van Bekegem).

Verdere werkzaamheden :

- herstelling en/of vernieuwing : J. ANNEESSENS/Menen, begin 20ste eeuw.
- totale transformatie : Jos & P. LONCKE/Esen, 1935.

HUIDIGE DISPOSITIE

P	I	II
Soubasse 16	Montre 8	Voix céleste 8
	Prestant 4	Viola 8
	Bourdon 16	Bourdon 8
	Flûte harm. 8	Flûte 4
		Quinte 2 2/3

- druktoetsen onder klavier : A / P - MF - F
- pedalen : Hoog oct. op gr. orgel
Laag oct. reciet op gr. orgel
Reciet op gr. orgel
Reciet op pedaal
Gr. org. op pedaal
Balanstrede (zwekast)
Tremolo

- manuaalomvang : C - g'''
- pedaalomvang : C - f'

PIJPWERK

- + front : pijpwerk van VAN HOUTTE (enkel nog twee veldjes, de middentoren werd gesupprimeerd en het pijpwerk ervan staat thans binnenin); tinnen pijpen, waarvan de grootste loden ruggen hebben.
- + binnenpijpwerk :
 - er konden tijdens ons onderzoek maar weinig details genoteerd worden : door de gedrongen opstelling op het kleine doksaal is het pijpwerk moeilijk bereikbaar zonder uitgebreide demontage.
 - het oud pijpwerk (VAN HOUTTE) dat nog aanwezig is verkeert in een zeer gehavende toestand.
 - in het Gr. Org. is er oud pijpwerk terug te vinden in :
 - Bourdon 16, zijnde een opgeschoven Bourdon 8.
 - Flûte harm.; de grootste zijn voormalige frontpijpen van de middentoren, vanaf cis° pijpwerk van de voormalige Prestant 4.
 - het Reciet bevat als ouder pijpwerk :
 - Bourdon 8; in het klein octaaf gedekten met verschuifbare hoed, vanaf ca. 2' roergedekten in flesvorm.
 - Flûte 4 : lijkt eerder voormalig Prestant-pijpwerk (ingekort en opgeschoven ?).
 - Quinte 2 2/3 : roergedekt in flesvorm; de kleinste zijn wijde open fluiten (ongeveer zoals bij een Cornet).
 - de houten pijpen zijn misschien nog ten dele oud, maar dan in elk geval grondig gereviseerd; ook met bolus beschilderd.

WINDLADEN EN TRACTUUR

- nieuw; pneumatisch systeem.

KLAVIATUUR

- type zelfstandige speeltafel; aangebouwd tegen de linkse kast (Gr. Org.); volledig nieuw.
- registertuimelaars.

WINDVOORZIENING

- 19de-eeuwse balg (VAN HOUTTE ?); integraal of toch grotendeels in eik.

ORGELKAST

- het originele meubel uit 1846 (type balustrade-orgel) vulde volledig de beperkte hoogte tussen doksaalvloer en plafond; bij de transformatie is het meubel in twee gesplitst, de respectieve velden + zijtoren werden van plaats omgewisseld en hoger aangebracht; de middentoren werd geëlimineerd; beide velden met zijtoren dienen thans nog slechts als façade.
- op de consoles van de twee zijtorentjes bevinden zich nog de originele pijpstukken voorzien van boringen.
- het voetstuk (waar thans een mariabeeld op staat) in de doksaal-balustrade is de oorspronkelijke console van de middentoren.

HUIDIGE TOESTAND

- instrument : in verval.
- meubel : in verval wegens grove transformatie.

- onderhoud : nagenoeg geen.

datum prospectie : januari 1985.

* * *

Volgens notities van orgelbouwer Jos. LONCKE was er vóór 1935 nog volgend oud pijpwerk aanwezig :

Bourdon 8
Prestant 4
Flûte 4
Doublette 2
Fourniture 3 r
Trompette 8 sup & bas.

* * *

Uit het kontaktblad "'t Schorre" van onze gelijknamige zustervereniging actief te Steene (jg. 8, nr. 2) nemen we tot slot een interessante bijdrage over handelend over het orgeltje in de pittoreske dorpskerk, namelijk een bestek dd. 1 augustus 1934 van orgelbouwer LONCKE nopens het plaatsen van een nieuw kerkorgel in te kerk te Steene.

Devis over het maken en plaatsen van een nieuw kerkorgel voor de parochialekerk van Steene (Oostende).

Er is overeengekomen tusschen den Eerw. H. Pastoor en de H.H. leden van de kerkfabriek van den eenen kant en Jos. Loncke kerkorgelmaker van den ander kant dat laatst genoemde zal maken leveren en plaatsen in de parochialekerk van Steene een nieuw orgel, pneumatiek stelsel, aanslag en ontlasting der noten oogenblikkelijk en nat. De windladen (sommiers) zullen gemaakt worden in droog eikenhout, de bovenste dekplaten in bahis. De rainuren in beste rooden deel. De pistons zullen dubbel belederd zijn de pinnen en tigan in koper.

De speelkas (= speeltafel) in eikenhout met roldeksel zal de registers bevatten der volgende spelen : verdeeld over twee klavieren (= handklavieren of manualen) van 56 noten ieder :

1° Op groot orgel :

- 1e Montre 8 v. (lees acht voetlengte) 56 p(ijpen), 24 p. in zink, 32 p. in 40% tin en 60% lood.
- 2e Bourdon 16 v. (gedekt 16) spel van het oud orgel en hersteld en aangevuld.
- 3e Bourdon 8 v. Harm.(onique) 8 v. 18 pijpen van het oud orgel, 6 in zink, 32 in 40% tin en 60% lood.
- 4e Prestant 4 v. 12 p. in zink, 44 p. in 40% tin.

2° Op réciét (expressif) (= het tweede klavier)

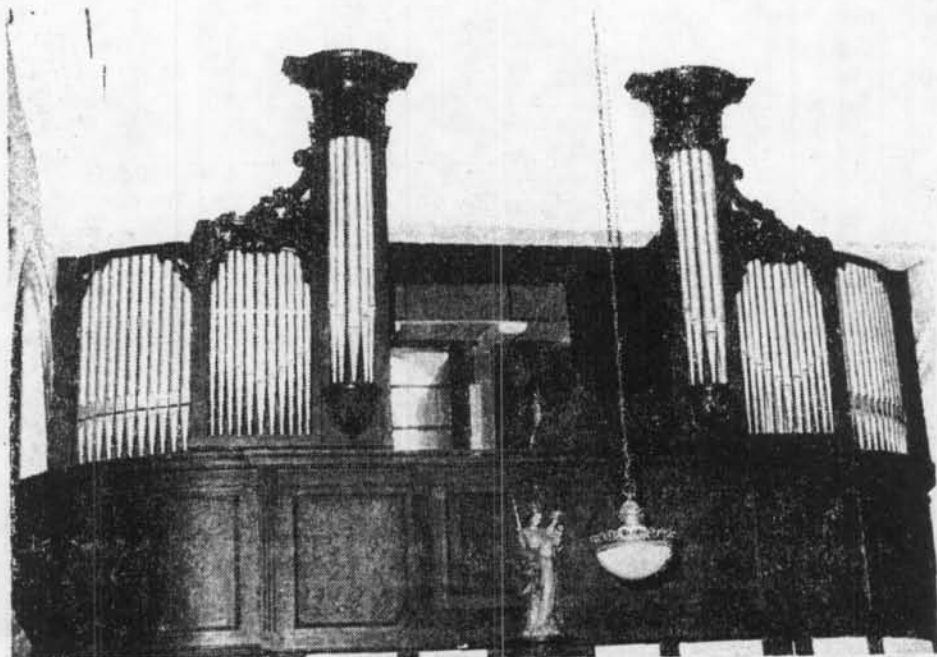
- 5e Viola 8 v. 24 p. zink, 32 p. in 50% tin en 50% lood.
- 6e Voix céleste 8 v. 44 p. in zink, 32 p. in 50% tin en 50% lood.
- 7e Fluit 4 v. spel uit het oud orgel.
- 8e Bourdon 8 v. - idem.

Op pedaal (voetklavier) 27 noten

- 9e Soubasse 16 v. Transmissie van bourdon 16 v.

Koppelingen en combinaties :

- 1e kop. ped. gr. orgel. 2e kop. ped. réciét. 3e gr. org. réciét.
- 4e gr. org. octave aigue. 5e gr. org. octave grave (gr. o.-réciét).
- 6e trémelo. 7e Expression (bascule). 8e piano, mezo forte, en forte (gansch orgel) met drie drukknopen en annulateur.

STENE, SINT-ANNA

Dcksaal met orgel

Ventilateur élect. 220-240 volt. court, triph. 1430 toeren, systeem G. Meidinger.

De blaasbalg zal doelmatig hersteld worden; de oude spelen met zorg geharmoniseerd en hersteld.

Het orgel zal geplaatst worden aan beide zijden van het hoogzaal. De expressionkas is gemaakt in deel; de draaideuren gemakkelijk om openen.

De spelen met zorg geplaatst en gemakkelijk te bereiken om te stemmen.

Waarborg. Tien jaar tegen braak of stoornis in het spel.

Prijs : 30.000 ₣. Dertigduizend frank. Bij de levering 18.000 ₣ het overige volgens overeenkomst.

De aanschakelaar en de verbinding met het net aan de ventilateur zijn ten laste van de kerkfabriek; alsook het gebruik van licht en drijfkracht gedurende het plaatsen en harmoniseren van het orgel.

Gedaan te Steene den 1 Augustus 1934.

Voor de kerkfabriek
VANDAMME

Voor den orgelmaker
Jos. LONCKE

Het veranderen der orgelkas in twee deelen en het recht trekken van de balustrade schat ik op ongeveer 1500 ₣.

Ik ben bereid dit werk uit te voeren aan den kostprijs. Het is wel mogelijk dat als het een beetje mee wil, dat de prijs zoo hoog niet zou belooopen.

- (1) "Het kerkje van Steene 'druypt' van de godsdienstzin onzer voorvaderen". A.C.L. Brussel. Druk. Cailliau Oostende.
- (2) De Plate 7e jg. nr. 1, blz. 18 en 7e jg. nrs. 3 blz. 5.
- (3) Robert de Beaucourt de Noortvelde, Beschrijving der Gemeente Steene, Oostende, 1908, blz. 38.
- (4) A. Fauconnier & P. Roose, Het historisch orgel in Vlaanderen, IVa, Provincie West-Vlaanderen. Arrondissementen Brugge en Oostende, Brussel, 1986.